

Rīga, 2023.gada 3.augustā
Nr.LV1140-147

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijai
sprk@sprk.gov.lv

**Par Konsultāciju dokumentu par plānoto izsoli
un plānotajiem piemērojamajiem izsoles nosacījumiem
ierobežotas radiofrekvenču joslas 3750 MHz–3800 MHz
lietošanas tiesību piešķiršanai**

SIA “BITE Latvija” (turpmāk – BITE) ir iepazinusies ar Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) publicēto Konsultāciju dokumentu par plānoto izsoli un plānotajiem piemērojamajiem izsoles nosacījumiem ierobežotas radiofrekvenču joslas 3750 MHz–3800 MHz lietošanas tiesību piešķiršanai (turpmāk – Konsultāciju dokuments) un tā pielikumā pievienoto Regulatora Padomes lēmuma projektu “Par izsoles izsludināšanu ierobežotas radiofrekvenču joslas 3750 MHz–3800 MHz lietošanas tiesību piešķiršanai” (turpmāk – Lēmuma projekts) un sniedz turpmāk izklāstīto viedokli par konsultāciju un plānotās izsoles nosacījumiem.

[1] Izsoles priekšmets

Bite konceptuāli atbalsta Regulatora pieeju izolāmās joslas sadalīšanai vairākos izsoles priekšmetos, lai nodrošinātu iespējami līdzīgāku kopējā 400 MHz spektra apjoma sadalījumu 3400-3800 MHz diapazonā starp trīs mobilo sakaru operatoriem, taču uzskata, ka noteikt izsoles priekšmetu kā divas 25-25 MHz joslas nav optimāls risinājums sekojošu iemeslu dēļ:

- 1) vienu komersantu diskriminējoša radiofrekvenču spektra sadalījuma asimetrija sliktākajā scenārijā;
 - 2) atbilstība Ministru kabineta 2023.gada 10.janvāra noteikumiem Nr.3 “Nacionālais radiofrekvenču plāns” (turpmāk – NRFP);
 - 3) 3GPP specifikācijas un izrietošie ierobežojumi maksimāli elastīgai mobilo sakaru tīklu konfigurācijai un pakalpojumu nodrošināšanai.
1. Konsultāciju dokumentā/Lēmuma projektā par izsoles priekšmetu ir noteiktas divas ierobežotās radiofrekvenču joslas, katra pa 25 MHz: 3750-3775 MHz un 3775-3800 MHz. Noprotams, ka Regulatora plānotās izsoles rezultātā prognozētais radiofrekvenču sadalījums ir 125-125-100 MHz, attiecīgi katram no mobilo sakaru operatoriem.

BITE, izvērtējot Regulatora pamatojumu izsoles priekšmetu noteikšanai, uzskata, ka, nosakot izsoles priekšmetu, ir jāizvērtē un jāņem vērā arī tuvākajā nākotnē sagaidāmās izmaiņas ierobežotās radiofrekvenču joslas 3400-3800 MHz izmantošanā.

Kā zināms, 3400-3800 MHz radiofrekvenču diapazonā laika periodā līdz 2025. gada maijam var kļūt pieejama arī 50 MHz josla (3600-3650 MHz), kas šobrīd ir ģeogrāfiski sadalīta lietošanai Rīgā un ārpus Rīgas. Jau šobrīd šajā spektra daļā ir pieejami 22 MHz, kas nav piešķirti nevienam operatoram, bet 28 MHz joslas lietošanas tiesību termiņa pagarināšana SIA "Tet" ir iespējama vienīgi tad, ja josla tiek paplašināta līdz vismaz 50 MHz. Šie apstākļi vispār netiek izvērtēti Konsultāciju dokumentā.

Lai gan no radiofrekvenču spektra vienmērīga sadalījuma viedokļa piedāvātais 25-25 MHz risinājums šķietami nodrošina pietiekami vienmērīgu 125-125-120 MHz rezultātu šobrīd, taču sliktākajā scenārijā nākotnē var izraisīt vienu tirgus dalībnieku **būtiski diskriminējošu rezultātu: 150-150-100 MHz**. Tieši tāpēc uzskatām, ka 3600-3650 MHz joslai vai tās daļai jābūt izolītai vienlaicīgi ar 3750–3800 MHz joslu, lai garantētu iespējami vienmērīgāko 3,6 GHz diapazona resursu sadalījumu. Kā minimums, 50 MHz joslas Rīgā/ārpus Rīgas lietošanas tiesību piešķiršanas jautājums ir iekļaujams un izvērtējams jau šajā Konsultāciju dokumentā. Piemēram, šobrīd nav skaidrs galīgais termiņš, līdz kuram SIA "Tet" ir jāiesniedz pieprasījums lietošanas tiesību paplašināšanai līdz minimālajiem 50 MHz – 6 mēneši līdz esošo lietošanas tiesību termiņa beigām, vai vēl 8 mēneši pirms tam, ievērojot arī lietošanas tiesību piešķiršanas procedūras ilgumu. Savukārt, izsolot jau šobrīd neizmantotos 22 MHz, VAS "Elektroniskie sakari" (turpmāk – VASES) speciālisti ir spējīgi izstrādāt arī tehniskos ierobežojumus – distance, izstarotā jauda un tml., esošā radiofrekvenču lietotāja radioiekārtu aizsardzībai pret kaitīgiem radiotraucējumiem līdz pat tā lietošanas tiesību termiņa beigām, kurus Regulators var ietvert specifiskajos lietošanas tiesību nosacījumos.

2. Saskaņā ar NRFP 3. pielikuma 27. Radiosaskarnes LM-3600-1 11.punkta nosacījumiem vienam elektronisko sakaru komersantam publiskā elektronisko sakaru tīkla izveidošanai visā Latvijas Republikas teritorijā minimālais pieejamais nepārtraukta frekvenču bloka platums ir 50 MHz. Tātad 3750-3800 MHz joslas izsolē šo NRFP noteikumu prasību spēj izpildīt tikai viens tirgus dalībnieks, kuram ir piešķirtas lietošanas tiesības blakus esošajā 50 MHz joslā.

Secināms, ka Regulators faktiski paredz vai nu brīvprātīgu, vai Regulatora rosinātu un obligātu radiofrekvenču spektra lietošanas tiesību apmaiņu starp operatoriem, lai panāktu nepārtraukta spektra sadalījumu katram operatoram, tomēr Konsultāciju dokumentā tas nav aplūkots un Lēmuma projektā nav ietverti nekādi nosacījumi vai termiņi lietošanas tiesību savstarpējas apmaiņas izpildei.

3. 3GPP specifikācijas (skat. pielikumā 38.lp. tabulu 5.3.2 *TRANSMISSION BANDWIDTH CONFIGURATION* un zemāk esošo šīs tabulas attēlu) paredz 25 MHz kanāla platumu NR sistēmām, taču sākot ar 50 MHz solis ir 10 MHz.

5.3.2 Transmission bandwidth configuration

The transmission bandwidth configuration N_{RB} for each BS channel bandwidth and subcarrier spacing is specified in table 5.3.2-1 for FR1 and table 5.3.2-2 for FR2.

Table 5.3.2-1: Transmission bandwidth configuration N_{RB} for FR1

SCS (kHz)	5 MHz	10 MHz	15 MHz	20 MHz	25 MHz	30 MHz	35 MHz	40 MHz	45 MHz	50 MHz	60 MHz	70 MHz	80 MHz	90 MHz	100 MHz
	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}	N_{RB}
15	25	52	79	106	133	160	188	216	242	270	N/A	N/A	N/A	N/A	N/A
30	11	24	38	51	65	78	92	106	119	133	162	189	217	245	273
60	N/A	11	18	24	31	38	44	51	58	65	79	93	107	121	135

Tas nozīmē, ka 25 MHz izsoles priekšmetu gadījumā pastāv risks, ka 5 MHz spektra daļa netiek izmantota. Šī iemesla dēļ, piemēram, šobrīd komersantam iegūstot 25 MHz lietošanas tiesības blakus savai esošajai 50 MHz joslai, izmantojami būtu nepārtraukti 70 MHz. 5 MHz būtu praktiski nelietoti, kas nozīmē neefektīvu ierobežoto resursu izmantošanu. Savukārt nākotnē pēc lietošanas tiesību savstarpējas apmaiņas, tiktu ietekmēta operatoru, kuriem pieejams 125 MHz nepārtraukts spektrs, elastība nepieciešamības gadījumā konfigurēt tīklus darbībai 60, 70 vai 80 MHz radiokanālos, jo tas rezultētos neizmantotos 5 MHz.

[2] BITE priekšlikumi

Nemot vērā augstāk minēto, un ja tomēr 3600-3650 MHz josla netiek iekļauta vienā izsolē kopā ar 3750–3800 MHz, BITE uzskata, ka 3750-3800 MHz joslas izsolē ir jānosaka pieci izsoles priekšmeti, katrs pa 10 MHz, paredzot nosacījumu, ka viens izsoles dalībnieks var pretendēt uz ne vairāk kā diviem 10 MHz izsoles priekšmetiem kopā. Kā alternatīva varētu būt trīs izsoles priekšmeti – 20 MHz, 20 MHz un 10 MHz, ja ir iespējams iepriekš definēt, kuras joslas daļas būs 20 MHz, bet kuras – 10 MHz.

Mūsaprāt, šāds 20-20-10 MHz risinājums pat pie sliktākā scenārija nodrošina daudz vienmērīgāku spektra sadalījumu pēc ģeogrāfiskā dalījuma izbeigšanas nākotnē nekā 25-25 MHz, t.i., 140-140-120 MHz pretstatā 150–150–100 MHz.

Gadījumā, ja NRFP nākotnē tiek ieviests VASES priekšlikums par radiofrekvenču iedalījuma maiņu no 3400-3800 MHz uz 3410-3800 MHz, arī tad 20-20-10 MHz izsole nodrošina iespēju sasniegt optimālo sadalījumu starp operatoriem 130-130-130 MHz.

[3] Kritēriji izsoles dalībniekam un izsoles uzvarētājam

1. BITE ierosina pārskatīt, precizēt un papildināt Konsultāciju dokumenta 3) daļas tekstu:

- teksta fragments “Trešā izvirzāmā pamatprasība (..)” būtu jāprecizē šādi: “Otrā izvirzāmā pamatprasība (..)”.
- Regulators ir norādījis, ka “(..) lai Regulators par izsoles uzvarētāju apstiprinātu un ierobežotas radiofrekvenču joslas lietošanas tiesības piešķirtu izsoles dalībniekam, kuram uz izsoles brīdi ir lietošanas tiesības 3,6 GHz diapazonā vairāk par 100 MHz, tam ir savlaicīgi jāvēršas Regulatorā ar lūgumu anulēt to lietošanas tiesību apjomu 3,6 GHz diapazonā, kas pārsniedz 100 MHz”.

Ne Konsultāciju dokumentā, ne Lēmuma projektā nav noteikta skaidra kārtība, forma un termiņš kā elektronisko sakaru operatoram ir jāvēršas Regulatorā ar attiecīgu iesniegumu. Lai izvairītos no tiesiskās nenoteiktības, nepieciešams precizēt šo procedūru un, lai samazinātu iesnieguma par lietošanas tiesību anulēšanu dažādas interpretācijas riskus, procedūrā ir skaidri jānorāda, ka iesniegums tiek izskatīts Regulatorā tikai kontekstā ar uzvaru izsolē un nekādā gadījumā nav vērtējams atsevišķi no izsoles. Būtu arī racionāli paredzēt izsolē iegūto lietošanas tiesību piešķiršanu, kā arī lietošanas tiesību ierobežotai joslai, kas pārsniedz noteikto MHz apjomu 3,6 GHz diapazonā, anulēšanu vienā un tajā pašā Regulatora lēmumā. Taču jebkurā gadījumā iesnieguma par lietošanas tiesību anulēšanu izskatīšana un lēmuma pieņemšana šajā procesā nedrīkst notikt ātrāk kā lēmuma pieņemšana par lietošanas tiesību piešķiršanu konkrētajam mobilo sakaru operatoram.

Turklāt vēlami papildus norādīt, ka **lēmumam par lietošanas tiesību anulēšanu jāstājas spēkā ne agrāk kā 2 (divus) mēnešus pēc lēmuma par lietošanas tiesību piešķiršanu**. Tas ir saistīts ar nepieciešamību nodrošināt mobilo sakaru tīklu un pakalpojumu darbības nepārtrauktību – lai sāktu jauno radiofrekvenču darbību bāzes stacijās, operatoram vispirms jāsaņem VASES radioatļaujas, pēc tam var izslēgt anulētās radiofrekvences. VASES izskata radioatļauju pieprasījumus 1 (viena) mēneša laikā, un vēl līdz 1 (vienam) mēnesim nepieciešams radiotīkla pārkonfigurācijai pēc VASES radioatļaujas saņemšanas.

Nosacījums izsoles dalībniekam, kuram uz izsoles brīdi ir lietošanas tiesības 3,6 GHz diapazonā vairāk par 100 MHz, iegūstot izsolē lietošanas tiesības uz kādu izsoles priekšmetu, atteikties no lietošanas tiesībām uz visu ierobežotu radiofrekvenču joslu 3,6 GHz diapazonā, kas sākotnēji pārsniedza 100 MHz, nav samērīgs. Uzskatām, ka iegūstot lietošanas tiesības uz ierobežotu radiofrekvenču joslu, ir samērīgi noteikt pienākumu komersantam anulēt esošās lietošanas tiesības proporcionāli jauniegūtajam lietošanas tiesību apjomam. Piemēram, iegūstot papildus 20 MHz, ir samērīgi arī anulēt 20 MHz lietošanas tiesības.

2. Konsultāciju dokumenta 3) daļas “Kritēriji izsoles dalībniekam un izsoles uzvarētājiem” 2.punktā ir norādīts:

“lai veicinātu konkurenci un ļautu elektronisko sakaru komersantiem iegūt šā radiofrekvenču spektra diapazona lietošanas tiesības, izsoles uzvarētājam ir jānosaka tāda saistība, ka izsoles uzvarētāja rīcībā nevar būt radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības radiofrekvenču spektra joslas 36 MHz diapazonā kopsummā ne vairāk kā 125 MHz”.

Ievērojot BITE izteikto priekšlikumu par izsoles priekšmetu skaita un maksimālā apmēra noteikšanu un ievērojot 2.punkta jēgu, piedāvājam izteikt 2.punktu šādi:

“lai veicinātu konkurenci un ļautu elektronisko sakaru komersantiem iegūt šā radiofrekvenču spektra diapazona lietošanas tiesības, izsoles uzvarētājam ir jānosaka tāda saistība, ka izsoles uzvarētāja rīcībā nevar būt radiofrekvenču spektra lietošanas tiesības radiofrekvenču spektra joslas 3,6 GHz diapazonā kopsummā vairāk kā 130 MHz. Lietošanas tiesību maksimālā apmēra vienam elektronisko sakaru komersantam atbilstība ierobežojumam līdz 130 MHz tiek vērtēta, ievērojot šī komersanta izpildīto pienākumu par atteikšanos no lietošanas tiesību daļas”.

[4] Redakcionāli precizējumi

Konsultāciju dokumenta 3) daļas “Kritēriji izsoles dalībniekam un izsoles uzvarētājiem” 2.punktā nepieciešams precizēt diapazona norādi – nevis 36 MHz bet 3,6 GHz.

Lēmuma projekta secinājumu daļas 7.punktā 7.1. apakšpunktā un lemjošās daļas 4.punkta 4.1.apakšpunktā, kurā ir paredzēti specifiskie lietošanas tiesību nosacījumi, ir kļūdaini norādītas termiņa beigas – 2028.gads (pareizi 2038.gads).

Pielikumā: 3GPP specifikācijas.

Ar cieņu,

SIA “BITE Latvija” pilnvarotā persona
J.Linkeviča

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR
LAIKA ZĪMOGU